

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA EFECTUADA AL CARRER DE
L'ARGENTERIA, Núm. 41
BARCELONA (BARCELONÈS)

Codi MUHBA: 068/09

Dates de la intervenció: 30 de juny al 5 de juliol de 2009.

Núm. d'expedient: R/N 470 K121 N-B-2009/1-3762

Carles Navarro i Barberán

Mataró, juliol de 2009

ÍNDEX

1. Fitxa tècnica	3
2. Situació del jaciment	4
3. Notícies històriques i intervencions anteriors	6
4. Motivacions i objectius de la intervenció	16
5. Metodologia	17
6. Descripció dels treballs realitzats	18
7. Conclusions	22
8. Bibliografia	24

ANNEXES

Repertori estratigràfic

Documentació gràfica

- Documentació fotogràfica
- Documentació planimètrica

1. Fitxa tècnica

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer de l'Argenteria, núm. 41
UBICACIÓ	Barri de Santa Maria del Mar o de la Ribera (Ciutat Vella) Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431555,50 m Y: 4581880,50 m Z: 4,84 m. s. n. m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	30 de juny al 5 de juliol de 2009
PROMOTOR	GRABI
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Carles Navarro i Barberán

2. Situació del jaciment

El seguiment arqueològic que s'ha efectuat, i del qual presentem la memòria, s'ha portat a terme al nucli antic de Barcelona, concretament al carrer de l'Argenteria, núm 41, situat al barri de la Ribera o de Santa Maria del Mar, en un indret amb terrenys quaternaris recents, alguns dels quals corresponen a nivells de sorres marines.

El terme municipal de Barcelona s'estén bàsicament sobre una superfície gairebé plana (el Pla de Barcelona). El Pla s'expandeix cap al nord-est i el sud-oest fins els límits naturals que marquen les artèries fluvials del Besòs i del Llobregat. Les coordenades entre les quals s'estén són 2°7' a 2°11' de longitud est de Greenwich i 41°22' a 41°27' de latitud nord.¹

La funció de capital de Barcelona ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica del Pla, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció nord - sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs - Congost - Ter); accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell, el primer, i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon².

En aquesta plana, quasi completament urbanitzada avui, es destaquen unes zones clarament distingibles³:

- a) El nucli antic, que restà clos fins a la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Proper a la mar, està dominat pel sud pel gran promontori de Montjuïc, que s'aixeca suaument sobre el Pla i cau bruscamment sobre la mar, facilitant així la defensa del litoral. En aquesta zona hi podem diferenciar tres àrees:
 - un nucli central, damunt el Mont Tàber, que correspon a la primitiva ciutat romana.
 - al voltant d'aquest nucli central trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval i que s'inclogueren

¹ SANZ, 1988, pàg. 19 i 21.

² AA. VV., 1982, pàg. 68.

³ AA. VV., 1982, pàg. 68.

dins el perímetre de les muralles aixecades els segles XIII-XIV. Algunes d'aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de la Mercè, de Sant Cugat, de Sant Pere o de Santa Maria del Mar (recordem que el seguiment arqueològic de la present memòria s'ha realitzat en aquest últim barri, també anomenat de la Ribera).

- els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat, que es bastí durant la segona meitat del segle XIV i la primera del XV.
- b) Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat, sense possibilitat d'aproximar-se a la Barcelona emmurallada per evidents raons estratègiques. No fou fins a darreries del segle XIX i principis del XX, una vegada enderrocades les muralles, que anaren essent annexionats a la ciutat.
- c) Una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del pla Cerdà), quan caigueren les muralles medievals que encotillaven el creixement urbanístic de la ciutat. L'Eixample va representar la unió entre la Barcelona vella i els municipis del Pla (que, com ja hem dit, acabarien formant part de la ciutat a partir de la fi del segle), i permeté alhora el creixement demogràfic i urbanístic modern, ultrapassat els darrers decennis per un creixement sovint caòtic i incontrolat que ha arribat, amb caràcter marcadament suburbial, als racons més extrems de la plana i ha amenaçat tota la muntanya.

3. Notícies històriques i intervencions anteriors

Notícies històriques

La zona intervinguda va formar part de l'*ager* o territori de la *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, ciutat romana fundada en època d'August.

La fundació de *Barcino* va suposar, d'una banda, una modificació en l'estructura del territori, ja que es dividí per tal d'estructurar i ordenar el camp i per facilitar, mitjançant el cadastre, la recaptació d'impostos. D'altra banda, i relacionat amb el que acabem d'esmentar, la nova fundació va significar la desaparició d'algunes *villae* republicanes tardanes i la construcció d'altres de noves a partir del segle I d. C., mentre que les que sobrevisqueren foren objecte de modificacions importants⁴.

És possible, doncs, que l'àrea on s'ha realitzat el seguiment fos ocupada per vil·les, així com també és probable que formés part de la necròpolis romana tardana que s'ha documentat àmpliament a l'entorn de la ciutat, a banda i banda de l'antiga via d'accés, la Via Augusta, que desembocava al *cardo maximus* de la ciutat pel nord-est.⁵

En qualsevol cas, els orígens de la urbanització de la zona intervinguda s'han de buscar en un procés marcat per l'augment de la producció agrícola, per les últimes fases de la conquesta dels comtats catalans, per l'enfortiment dels contactes amb el món occità i per l'inici de l'expansió comercial mediterrània. Tots aquests factors col·laboraren a un desenvolupament comercial i artesà que, sumat a la densificació del clos emmurallat, va provocar l'aparició de *vilanoves* al voltant de la ciutat romana a la darreria del segle X, durant el segle XI i al llarg del segle XII⁶.

⁴ GRANADOS, 1991, pàg. 157-158.

⁵ GRANADOS, 1991, pàg. 158-159; HURTADO, MESTRE i MISERACHS, 1995, pàg. 38, 50 i 51.

⁶ GARCIA i GUÀRDIA, 1986, fig. 4 i 5; HURTADO, MESTRE i MISERACHS, 1995, pàg. 80-82; MARSÍÑACH, 1989, pàg. 120.

Els nous nuclis de població nasqueren en centres d'atracció pròxims a la ciutat. Per exemple, a l'entorn del mercat que se celebrava al peu de la porta oriental de la muralla aparegué el *burgus* o Vilanova del Mercadal, també anomenada Bòria (segle X), sota l'aqüeducte romà en ruïnes s'originà la Vilanova dels Arcs (segle X), i a prop d'edificis religiosos nasqueren d'altres vilanoves, com la de Santa Maria de les Arenes (segle X), o bé la de Santa Maria del Pi, la de Sant Cugat o la de Sant Pere (totes elles del segle XI).⁷ La intervenció arqueològica de la present memòria s'ha portat a terme precisament en la zona ocupada per la Vilanova de Santa Maria de les Arenes, que també s'anomenava Vilanova del Mar o Ribera.

Es tractava inicialment d'un territori propietat de la casa comtal de Barcelona. En un primer moment, es caracteritzà pel fet de ser una zona costanera amb gran presència d'aiguamolls, de rieres i torrents que, de mica en mica, s'anaren dessecant, desviant i/o convertint en clavegueres.⁸

La Vilanova cresqué en un principi sense organització urbanística, fins que, cap a la primera meitat del segle XII, el comte Ramon Berenguer IV va cedir part de la propietat d'aquests terrenys a alguns prohoms de la ciutat, entre els quals hi havia Guillem Ramon de Montcada. Amb aquesta cessió, que sembla que pagava deutes establerts per conquerir Tortosa, es facilità la parcel·lació en propietats de la zona. D'aquesta manera va prendre força la creació de la xarxa de carrers.⁹

Molt a prop de l'extrem nord-occidental del carrer de Montcada, cap a l'any 1180 es va construir la capella i l'hospital d'en Bernat Marcús per part del fill d'aquest, també anomenat Bernat. La capella, dedicada a la mare de Déu de la Guia, es convertí en seu de la Confraria dels Correus a Cavall.¹⁰

El desenvolupament de les diverses vilanoves al voltant de la ciutat va comportar la necessitat de construir un nou recinte emmurallat per a protegir-

⁷ GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 12 i fig. 4 i 5; GUÀRDIA i GARCIA, 1992, pàg. 41.

⁸ FABRE i HUERTAS, 1977, pàg. 233-234.

⁹ AA. VV., 1997, pàg. 182. No obstant això, el nom del carrer de Montcada sembla que no es documenta fins al segle XIII i que no prové de la gran família noble, sinó d'un personatge benestant anomenat Martí de Montcada (BANKS, 1992, pàg. 60)

¹⁰ BANKS, 1992, pàg. 50 i 52.

les (el primer recinte, la muralla romana del segle IV, havia quedat sobrepassada pel creixement demogràfic). Així doncs, durant la segona meitat del segle XIII es començà la construcció de la nova muralla, que seguí un traçat que actualment és ocupat per la Rambla, la plaça de Catalunya, el carrer de Fontanella, el carrer de Trafalgar, el passeig de Lluís Companys i el passeig de Picasso. La Vilanova del Mar o Ribera fou tancada pel nord-est amb el tram de muralla iniciat el 1358. L'emmurallament pel cantó marítim no es completà fins al segle XVI.¹¹

Durant els segles XIII i XIV, la Ribera anà creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social, i es configurà com a unitat administrativa (fou l'anomenat quarter de Santa Maria del Mar o quarter de Mar). Es va convertir, així mateix, en la zona més densa i poblada de la ciutat, alhora que, clarament encarada al mar, concentrà la part principal dels oficis dedicats a les activitats marineres, comercials i productives. D'aquesta manera, el barri es va convertir en "l'autèntic motor de la ciutat"¹².

Pel que fa al carrer de Montcada, unia el barri de Santa Maria a la resta de la ciutat, juntament amb el carrer de l'Argenteria. Per altra banda, formava part del sector més ric del quarter (s'hi situaven cases de nobles i mercaders).¹³

El gran desenvolupament de la Ribera va portar a la construcció d'una nova església parroquial que substituï la de Santa Maria de les Arenes: fou l'església de Santa Maria del Mar, també coneguda com la "catedral del mar", que es va edificar entre 1329 i 1382¹⁴.

A través d'un fogatge de 1516, es pot apreciar una lleugera pèrdua de pes demogràfic del quarter de Mar, que s'explica per les crisis del segle XV i per les accions del govern municipal per tal d'afrontar-les (promoció de la producció industrial, construcció d'un nou port i dic)¹⁵.

¹¹ GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 22 i fig. 8-9; HUERTAS; RODRÍGUEZ, 2000, pàg. 16-17; HURTADO, MESTRE i MISERACHS, 1995, pàg. 120-121.

¹² GUÀRDIA i GARCIA, 1992, pàg. 47.

¹³ GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 25-26 i 28; VILA, [1998 o posterior].

¹⁴ GUÀRDIA i GARCIA, 1992, pàg. 60.

¹⁵ GUÀRDIA i GARCIA, 1992, pàg. 61.

No obstant això, fins el 1714 es va mantenir una certa preponderància de la Ribera. Ara bé, a partir de la derrota catalana d'aquest any, es va entrar en un període definitiu de decadència, principalment perquè Felip V ordenà la destrucció d'un miler de cases del quarter de Mar per tal de construir la Ciutadella, una fortalesa militar amb la seva corresponent esplanada a l'entorn per reforçar el sistema defensiu i, sobretot, assegurar un control efectiu sobre la població de Barcelona¹⁶. La construcció de l'esplanada, que començava aproximadament a l'alçada de l'actual carrer del Comerç, va significar també el desviament del Rec Comtal, que havia estat construït a iniciativa del comte Mir (molt probablement aprofitant el traçat d'un dels antics aqüeductes romans) i que se sap que ja existia l'any 964: "*rego de Miro Comite*"¹⁷. El nou recorregut del Rec Comtal passava per l'actual carrer del Rec.

Durant la segona meitat del segle XIX i els inicis del segle XX, l'antic quarter de mar va ser afectat per processos que en modificaren la fesomia: la conversió dels antics cementiris parroquials i d'altres espais en places públiques¹⁸, les desamortitzacions de la primera meitat del segle XIX, l'enderrocament de les muralles el 1854¹⁹, l'enderrocament de la Ciutadella l'any 1869, després de la revolta de 1868²⁰, i l'obertura de nous carrers més amples i rectes a la ciutat antiga (carrer de la Princesa, entre 1851 i 1853, i la Via Laietana, entre 1908 i 1913²¹).

¹⁶ Hi ha autors que parlen de 1262 cases enderrocades (FABRE i HUERTAS, 1977, pàg. 238), d'altres afirmen que finalment només van ser 800 (AA. VV., 1983-1985, vol. I, pàg. 194), mentre que d'altres asseguren que les cases demolides foren aproximadament 1015, incloses les ja enderrocades en aquesta àrea pel setge i l'assalt (GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 62-63).

¹⁷ FABRE i HUERTAS, 1977, pàg. 178.

¹⁸ Pel que fa als cementiris parroquials, el 1775 Carles III va ordenar suprimir-los a l'interior de les grans urbs i es construï el Cementiri Nou a la platja de la Mar Bella; el 1816 s'ordenà que els de dins de les ciutats fossin empedrats (FABRE i HUERTAS, 1977, pàg. 175; GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 77-78 i 81).

¹⁹ GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 76.

²⁰ Els terrenys que havia ocupat foren destinats a la realització de dos grans projectes: el parc de la Ciutadella, d'una banda, i el Mercat del Born (1876), de l'altra, ambdós dissenyats pel mestre d'obres Josep Fontserè (AA. VV., 1983-1985, vol. II, pàg. 274 i 283).

²¹ AA. VV., 2001, pàg. 61 i 63.

Carrer de l'Argenteria

Aquest carrer, l'antic camí del mar, fou anomenat anteriorment carrer del Mar. Posteriorment s'establiren forjadors d'espases, de llances i dagueries i també argenters. Els primers ocupaven la part més pròxima al mar, i per aquest motiu fou anomenat, i actualment ho és encara, carrer de l'Espaseria. Els argenters s'establiren en el tros que hi havia entre la plaça del Blat (de l'Àngel) i l'església de Santa Maria (el seguiment arqueològic de la present memòria s'ha realitzat en aquest tram del carrer), i per això fou nomenat definitivament carrer de l'Argenteria. Els argenters foren fidels a aquest carrer fins les acaballes del segle XIX, que traslladaren les botigues i obradors al carrer Ferran²².

Intervencions anteriors

El barri de la Ribera és una zona que ha estat objecte d'un nombre important d'intervencions arqueològiques. Per aquesta raó, citarem només aquelles que considerem rellevants per l'interès de les restes exhumades o bé per la proximitat temporal i/o espacial a la zona intervinguda en la present memòria.

L'any 1997 es portà a terme una intervenció als carrers de l'Argenteria i de Manresa, amb motiu de la instal·lació de la recollida pneumàtica d'escombraries. L'excavació va permetre localitzar una via romana ja existent al segle I d. C. que sortia de la ciutat en direcció al mar. Així mateix, es va documentar part d'una necròpolis datada entre els segles IV i VI d. C. al voltant de la via que anava cap al mar. Els enterraments, d'inhumació, no s'havien reutilitzat i estaven disposats en bateria, paral·lels a la via i orientats, generalment, de sud-est a nord-oest. Es tractava de fosses simples excavades al sòl, amb un únic individu en posició decúbit supí, sense coberta visible ni

²² CIRICI, 1985

aixovar. Així mateix, la intervenció va permetre també localitzar restes d'edificacions modernes afectades per l'obertura de la Via Laietana²³.

A finals de 1997 i principis de 1998 es van realitzar treballs de prospecció arqueològica al solar del mercat de Santa Caterina. Es documentà material romà dispers (d'aproximadament el canvi d'era), estrats d'aportació natural del segle V d. C., una gran àrea de necròpolis a la zona nord-est (segles IV – IX d. C.) i estructures pertanyents a la fase conventual del solar.²⁴

La següent intervenció que volem destacar s'efectuà l'any 1998 a l'antic Mercat del Born, en el context de les obres d'adequació de l'edifici com a Biblioteca Provincial. Va consistir en un sondeig que descobrí part del traçat del Rec Comtal i estructures d'habitació modernes²⁵.

També durant l'any 1998, al carrer Manresa, es van documentar diversos nivells d'època romana datats entre els segles II-III d.C. Altres estructures corresponen a retalls, pous i murs datats entre els segles IV-VI d.C. La resta d'estructures localitzades abasten des del segle XV fins al XIX i es tracta de dipòsits, murs, i edificacions corresponents a l'antic parcel·lari²⁶.

El mateix any es va actuar des d'un punt de vista arqueològic a la Casa Mauri i al Palau Finestres del carrer de Montcada (núm. 21 i 23, respectivament), ja que calia rehabilitar-los per tal de condicionar-los com a dependències del Museu Picasso de Barcelona. Es va efectuar una sèrie de sondejos arqueològics i es féu un seguiment de les obres de rehabilitació dels edificis. D'aquesta manera, es va documentar la possible existència, entorn del moment de fundació de la colònia de *Barcino*, d'un forn d'àmfores en una zona propera a l'excavada, forn que podria estar en relació amb una vila o centre d'explotació agrícola. També es va localitzar una petita estructura conformada per dos murs i pavimentada amb *opus signinum*, la qual va ser datada entre els segles I i V d. C. D'altra banda, i ja d'època més tardana, s'excavaren vuit tombes amb un total de dotze individus (d'aquestes vuit tombes, tres eren

²³ MIRÓ, [1997 o posterior].

²⁴ HUERTAS i MORER, 1999.

²⁵ FÀBREGAS i HUERTAS, [1998 o posterior].

²⁶ GRIÑÓ, D. 1998.

enterraments en fossa simple, tres amb protecció de blocs de pedra, un únic cas en caixa de *tegula* i també un en àmfora). Pel que fa a les datacions, es va considerar que aquest tram de la necròpolis s'inicià el segle V i que podria continuar més enllà del segle VI. Finalment, es va constatar la construcció dels grans casals gòtics del carrer de Montcada als segle XIII i XIV (el Palau Finestres és de la primera meitat del segle XIV), mentre que la Casa Mauri es construí al segle XVII²⁷.

Amb motiu d'unes feines de rebaixos i moviments de terres al carrer Fonollar, núm. 13, també durant el 1998, s'hi va portar a terme una intervenció de control arqueològic. En la zona que ja es va trobar rebaixada, al nord del solar, es van localitzar estructures i nivells d'època romana: la fonamentació d'un pilar, un enterrament de *tegulae* a doble vessant i les restes d'un possible forn. Al sud del solar es va realitzar un sondeig manual en què es documentaren diferents fases d'ocupació, des del món romà (un nivell d'argiles del segle II d. C. i una possible sitja) a l'actualitat, passant per l'època medieval (un parell de murs i uns nivells de preparació del terreny que amortitzaven un retall del segle XIV) i per la moderna (diversos paviments, clavegueres, un mur amb una arcada tapiada i el conjunt de nivells d'ús i fonamentació del mur).²⁸

La localització, al nord del solar de Fonollar núm. 13, d'una tomba romana va generar una excavació arqueològica l'any següent. Durant els treballs es posà de manifest l'existència d'una continuïtat d'ocupació a la zona. Així, es van documentar habitatges del segle XIX i principis del XX, un nivell de terraplenament del segle XVIII, un pou de la baixa edat mitjana i diversos moments d'ocupació d'època romana tardana: un nivell de terraplenament de la segona meitat del segle IV d. C., una necròpolis posterior a aquest terraplenament (amb tombes de *tegulae*, tombes amb fossa i tombes sense) i, també, posterior a la segona meitat del segle IV, una anivellació del terreny que

²⁷ VILA, [1998 o posterior].

²⁸ PIERA, [1998 o posterior].

amortitzava la zona com a necròpolis i un gran retall, potser per extreure argiles.²⁹

El mateix any 1999 es va iniciar una excavació (que el 2002 encara era en curs) al solar de l'antic mercat de Santa Caterina, motivada per les obres de remodelació de l'edifici del mercat. La intervenció arqueològica va permetre documentar una primera ocupació de l'àrea durant el bronze inicial (amb la presència d'un enterrament doble d'inhumació i un parell de sitges), una segona fase durant l'alt imperi (aparegué un possible centre productiu d'àmfores), una tercera fase entre els segles IV i VI d. C., en què es documentà una necròpolis (amb enterraments en fossa simple, *tegulae* a doble vessant, àmfores i edificacions de caràcter funerari), i, finalment, importants troballes que permeteren estudiar l'evolució de l'església i convent de Santa Caterina durant l'època medieval i moderna.³⁰

L'entorn del passeig del Born (això comprèn Passeig del Born, carrer Sombrerers, plaça del Fossar de les Moreres i placeta de Montcada) va ser objecte d'intervencions arqueològiques també durant l'any 2001, ja que s'adequaren els serveis existents i el paviment, així com també s'instal·laren sistemes de recollida pneumàtica d'escombraries i es col·locà un pevetter commemoratiu al centre del Fossar de les Moreres. En la primera intervenció es va localitzar un total de tres individus inhumats de cronologia romana tardana i un nivell de pavimentació, el qual podria correspondre a un *rudus*³¹. Les següents intervencions arqueològiques tingueren com a resultat la localització de part de la necròpolis romana tardana que s'estenia entre els indrets actualment ocupats per l'església de Santa Maria del Mar i per l'antic Mercat del Born. S'hi identificaren un total de vint-i-quatre enterraments, amb tres models de tombes: enterraments en fossa simple, enterraments en caixa de fusta i enterraments infantils en àmfora. Així mateix, es van localitzar quatre enterraments altmedievals a la placeta de Montcada (únicament un d'ells amb fossa), vinculats per la seva cronologia i situació a l'antiga sagrera de Santa

²⁹ FÀBREGAS, 2002.

³⁰ AGUELO, HUERTAS i PUIG, 2003.

³¹ FÀBREGAS, 2004.

Maria de les Arenes. Finalment, s'excavà una petita part de la gran fossa comuna on van ser inhumades les víctimes del setge borbònic que va patir Barcelona l'any 1714.³²

D'altra banda, durant el 2001 es va portar a terme una intervenció al núm. 5 del carrer d'en Boquer, a causa d'unes obres a la finca que comportaven rebaixos de terra. Es va documentar un mur anterior al segle XV (potser mur de perímetre d'una propietat) i diverses comparticions i reordenacions de la finca probablement dels segles XVII i XVIII.³³

També s'ha d'esmentar, naturalment, la gran excavació del solar del Mercat del Born, que es va portar a terme entre el novembre de 2001 i l'abril de 2002, en previsió de la construcció de la Biblioteca Provincial de Barcelona. Els resultats permeten veure l'evolució d'aquesta zona del barri de la Ribera des dels seus orígens medievals fins a la seva destrucció ja en època moderna, a arrel de la construcció de la ciutadella militar, ja que es va documentar la seva ocupació gradual: l'àrea nord s'edificà al segle XIV, amb construccions grans i de qualitat, mentre que l'àrea meridional va ser ocupada per cases de pescadors molt més petites al segle XVI. Això no obstant, al segle XVII es portaren a terme transformacions en els edificis d'ambdues àrees (canvi d'orientació de les cases, modificacions de la distribució de les parets).³⁴

Durant els anys 2002 i 2003, s'efectuà una intervenció al solar núm. 21 del carrer de la Princesa, amb motiu de la futura excavació programada per la Caixa Penedès. S'identificaren diverses fases d'ocupació: una primera possiblement del segle I d. C., testimoniada per un taller de ceràmica, format per una àmplia habitació i un forn; una segona fase del segle V al VI d. C., amb un nivell de terraplenament i l'existència d'un possible camí; ja d'època altmedieval es va documentar un mur de tàpia; pel que fa a la baixa edat mitjana, es detectà una important trama urbana, que tingué continuïtat en època moderna i contemporània.³⁵

³² CALPENA, 2004.

³³ FLORENSA, 2002.

³⁴ ARTIGUES i FERNÁNDEZ, 2002.

³⁵ CASAS, 2003

Arran de les obres d'ampliació i reforçament de la xarxa elèctrica als carrers dels Abaixadors i l'Argenteria, l'any 2003, es varen obrir unes rases que tenien unes mides totals de 75 metres de llarg, una amplada de 0'40 metres i 0'70 metres de profunditat màxima. Durant les tasques d'excavació i seguiment es va documentar una única estructura que fou una claveguera de cronologia molt moderna, probablement del segle XIX, bastida amb maons en la solera i el costat NO i aprofitant el mur de fonamentació del mateix edifici dels Abaixadors, 6-10 en el costat SE.³⁶

A l'any 2005, al carrer Princesa, núm. 25-27, i al carrer de Montcada, núm. 6, es va portar a terme una intervenció arqueològica. Es va documentar una banqueteta de fonamentació del mur de façana de la finca núm. 23 del carrer de la Princesa. Estava formada per pedres i maons massissos lligats amb morter de calç groguenc poc depurat. Les característiques de la seva troballa, fan que no es pugui determinar la seva cronologia.³⁷

³⁶ ARIAS, 2005

³⁷ SANTANACH, 2005

4. Motivacions i objectius de la intervenció

El seguiment arqueològic de la present memòria es va originar arran d'una obra promoguda per l'empresa GRABI, i adjudicats a l'empresa sub-contractada FCC S.A., per tal de realitzar una rasa per la construcció d'un clavegueró (núm. d'expedient: BFAYRA2390708), al carrer de L'Argenteria núm. 41

Com que l'àrea afectada forma part d'una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric de la ciutat de Barcelona, es va plantejar la necessitat de realitzar una intervenció arqueològica preventiva, d'acord amb la normativa municipal i general en matèria patrimonial.

El control arqueològic de l'obra es va encarregar a l'empresa de gestió arqueològica ATICS, S. L., i l'arqueòleg Carles Navarro i Barberán n'assumí la direcció tècnica. Els treballs de control es van dur a terme entre els dies 30 de juny i 5 de juliol de 2009, sota la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona. Pel que fa als treballs de l'obertura de la rasa, foren executats per l'empresa FCC S.A.

El seguiment de l'obra tenia l'objectiu, d'una banda, de localitzar i documentar possibles restes patrimonials que poguessin veure's afectades per l'actuació urbanística, i, de l'altra banda, i relacionat amb la primera, obtenir la màxima informació possible de l'àrea afectada per tal de complementar els estudis realitzats fins a l'actualitat. En aquest sentit s'ha de tenir en compte que el lloc que ens ocupa:

- a) Forma part del *suburbium* de de la ciutat romana de *Barcino*.
- b) La zona es troba al recinte emmurallat medieval, al costat d'una de les vies tradicionals d'accés a la ciutat des d'època romana.
- c) El barri de la Ribera és un dels barris medievals més antics construïts fora de les muralles romanes.

5. Metodologia

Tal i com el Museu d'Història de Barcelona especifica, en aquesta intervenció arqueològica s'ha utilitzat el mètode de registre ideat per E. C. Harris³⁸ i A. Carandini³⁹.

Es tracta d'una metodologia sistemàtica que consisteix a registrar objectivament els estrats que s'exhumen, amb l'objectiu d'entendre'n la formació, delimitació i ordre de deposició. Per a fer-ho, es numera els estrats sota el nom d'"unitat estratigràfica" (u. e.), de manera que se'ls individualitza uns dels altres. Cada u. e. es registra en una fitxa on s'indiquen les dades que permeten la seva correcta identificació i descripció (ubicació en el jaciment, característiques físiques, posició física respecte a la resta d'u. e. del jaciment amb les quals es relaciona).

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic: planimetria d'una banda i fotografia de l'altra. La planimetria es concreta en plantes i seccions, les quals ens donen, respectivament, una visió diacrònica i una de sincrònica de les troballes realitzades. Pel que fa al material fotogràfic, és imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

Cal esmentar també el tractament que es dóna al material arqueològic, si n'apareix durant els treballs d'excavació (no és aquest el cas del seguiment de la present memòria). En primer lloc, es renta amb aigua (sempre que sigui possible per les característiques del material) i se sigla cada peça, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (la sigla consisteix en el codi del jaciment – amb l'any– i la unitat estratigràfica a què pertany el material). I, en segon lloc, les peces preferents, és a dir, aquelles que tenen forma o una decoració prou important, es dibuixen i reben un número, per tal que quedin individualitzades.

³⁸ HARRIS, 1991.

³⁹ CARANDINI, 1997.

6. Descripció dels treballs realitzats

El seguiment arqueològic es va efectuar entre els dies 30 de juny i 5 de juliol de 2009. L'obra prevista consistia en obrir una rasa de 3,10 m de llarg a l'aire lliure, davant del núm. 41 del carrer de l'Argenteria⁴⁰. En realitat aquesta rasa s'ha eixamplat fins a la façana del núm. 43 del mateix carrer i s'ha perllongat 1,20 m aprox. amb al sistema de mina (seguint la paret del clavegueram secundari) de 0.60 d'ampla per 1.00 m. d'alt, fins arribar al clavegueram central del carrer de l'Argenteria.

El procediment de treball fou el següent: l'extracció del paviment actualment en ús i de la seva preparació es va portar a terme mitjançant martell compressor; el buidatge de la rasa fins a la profunditat desitjada, en canvi, es va fer de manera manual, utilitzant pic i pala.

Les unitats estratigràfiques que aparegueren durant el procés d'excavació es van anar numerant de manera correlativa a partir del núm. 100, ja que es va donar aquest número identificador a la rasa (Rasa 100).⁴¹

L'estratigrafia que es va documentar a la rasa, fou la següent:

- El nivell de paviment actualment en ús al carrer de l'Argenteria (**UE.101**). Era composta per lloses rectangulars de 62/50 cm. de llargada, 30 cm. d'amplada i 8 cm. de gruix.⁴²
- La **UE.102**, consistent en un nivell de preparació del paviment actualment en ús al carrer de l'Argenteria. Aquest nivell estava format per una capa d'uns 4 cm. de gruix de morter de ciment.⁴³

⁴⁰ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Fotos núm.1 i 2.

⁴¹ En aquest sentit, cal indicar que les cales de comprovació que es van efectuar prèviament a l'obertura de la rasa van ser englobades per la mateixa. Per aquesta raó no se'ls ha donat un tractament diferenciat.

⁴² Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Foto núm.3.

⁴³ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Foto núm.4.

- La **UE.103**, que era un segon nivell de preparació del paviment actualment en ús al carrer de la Princesa, en aquest cas una capa de formigó d'uns 23 cm. de potència⁴⁴.
- Per sota d'aquesta unitat va aparèixer la **UE.104**, formada per sauló de color marró ataronjat amb restes de material constructiu contemporani (pedres, maons, formigó, etc.). La presència d'aquest sauló responia a obres realitzades recentment per a la instal·lació de xarxes subterrànies de serveis. En aquest sentit, es va constatar l'existència de serveis d'aigua, llum i gas que creuaven transversalment i longitudinal a la rasa. La potència total d'aquest estrat, va dels 0'80 cm al costat de la façana fins als 1,40 m. al costat de l'embornal i de clavegueram secundari, situat al centre del carrer de l'Argenteria. El túnel-mina, per sota del carrer també està reomplert de sauló, ja que hi passen serveis actuals La **UE.104** es va documentar dels 4,00 i 3,44 m. s. n. m., depenen de la zona⁴⁵.
- Es va documentar també les restes d'un antic embornal en desús (**UE.105**), cobert per la UE.104. amb les parets fetes de totxos, lligats amb ciment i amb la seves cares interiors arrebossades. Les mesures interiors que hem recollit són 0.70 x 0.92 cm de base, amb unes parets de 0.12 cm. gruix. Va aparèixer amb una cota superior de 4.14 m.s.n.m. aproximadament, i la base a 3.44 m.s.n.m).⁴⁶
- Aquest embornal tenia les parets interiors arrebossades (**UE.106**), de ciment enlluït amb un gruix d'un 0.03 cm., que estava cobert per la UE.104. Va aparèixer aproximadament a 3.47 m.s.n.m.

⁴⁴ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Foto núm.5.

⁴⁵ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Foto núm.6

⁴⁶ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Foto núm. 7.

- Al extrem sud-oest de la rasa, es va localitzar un embornal modern (**UE.107**), del clavegueram secundari en ús, del carrer de l'Argenteria. Va aparèixer aproximadament a 4.10 m.s.n.m.⁴⁷.
- Posteriorment, sota el nivell de sauló (UE.104), va aparèixer un nivell de sorres de color marró fosc molt humides (**UE.108**), que anava per sota de l'embornal (UE.105). Es documentà a 3.40 m. s. n. m.⁴⁸
- La **UE.109**, És un mur fet de pedres de mig tamany, de formes planes, tot això lligat amb morter i amb nivells de quitrà. Va aparèixer amb una cota superior de 4.14 m.s.n.m. aproximadament. Aquest fragment “ d'estructura” apareix sota una petita capa de sauló (UE,104), durant el procés de mina. Les mesures recollides són 0.88 metres d'ampla, per 0'35cm. d'alt. Aquesta estructura ja ha estat afectada anteriorment (com ho demostra la capa superior de quitrà, que recobreix el primer nivell de pedres), per canalitzacions recents, concretament pels serveis de llum, que descansen directament sobre el mur.⁴⁹
- En l'obertura de la rasa, al costat de la façana del carrer de l'Argenteria, núm. 41, es va documentar també un clavegueró en desús (**UE.110**) cobert per la UE.104. Fet de maons massissos i amb solera, de 0.30 cm de llarg per 0.15 d'ampla, que aniria connectat a l'embornal UE.105, corresponent a la finca del carrer de l'Argenteria núm. 41. Aquesta estructura ja havia estat afectada anteriorment per canalitzacions recents, concretament pels serveis d'aigua, llum i gas. Va aparèixer amb una cota superior de 4.12 m.s.n.m. aproximadament.⁵⁰
- Al costat de la UE.110, va aparèixer un altre clavegueró (**UE.111**) en ús, per on sortia aigua, sense connexió a la xarxa del clavegueram. Estava fet de maons massissos i amb solera, de

⁴⁷ Vegeu, als Annexes: “Documentació fotogràfica” Fotos núm. 7 i 8.

⁴⁸ Vegeu, als Annexes: “Documentació fotogràfica” Fotos núm. 13 i 14.

⁴⁹ Vegeu, als Annexes: “Documentació fotogràfica” Fotos núm. 15 i 16.

⁵⁰ Vegeu, als Annexes: “Documentació fotogràfica” Fotos núm. 17

0.30 cm de llarg per 0.15 d'ampla, corresponent a la finca del carrer de l'Argenteria núm. 43. Aquesta estructura ja havia estat afectada anteriorment per canalitzacions recents, concretament pels serveis d'aigua, llum i gas. Va aparèixer amb una cota superior de 4.12 m.s.n.m. aproximadament.

La construcció del clavegueró ha comportat la seva afectació, s'ha efectuat una desviació provisional amb un tub de plàstic fins l'embornal UE.107 del carrer de l'Argenteria, per poder evacuar les aigües.⁵¹

⁵¹ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Fotos núm. 17, 18 i 19.

7. Conclusions

El control arqueològic efectuat al carrer de l'Argenteria, núm. 41, va servir per constatar la inexistència d'estructures arqueològiques a la zona afectada (aquesta afirmació, és clar, és vàlida únicament fins a la profunditat màxima de 1,70 cm. respecte el nivell de sòl actual que es va assolir durant la intervenció).

En concret, únicament es documentà el paviment actualment en ús al carrer i la seva preparació (unitats estratigràfiques 101, 102 i 103), així com un nivell de rebliment de rases de serveis contemporanis format per sauló aportat (UE.104).

En els treballs de mina, sota el paviment en ús del carrer de l'Argenteria,⁵² per anar a la recerca del clavegueram principal de l'esmentat carrer, va aparèixer les restes d'una estructura-mur (UE.109). Aquest mur estava fet de pedres de mida mitjana, de formes planes, tot això lligat amb morter i amb nivells de quitrà. Són precisament els nivells de quitrà que cobreix el primer nivell de pedres, els que ens fan veure que l'estructura ja havia estat afectada prèviament per la remodelació del carrer de l'Argenteria, a principi dels anys 90 del s. XX, i per a la instal·lació de serveis subterranis.

Així doncs, es pot concloure que la intervenció arqueològica ha tingut resultats negatius, ja que no només no han aparegut estructures d'interès des d'un punt de vista arqueològic, sinó que tampoc no s'ha recuperat material arqueològic.

Els resultats negatius de la intervenció s'expliquen en part per les seves pròpies característiques (alta concentració de xarxes subterrànies de serveis en un espai reduït, juntament amb la presència dels serveis de clavegueram)⁵³, així com també pel fet que la zona hagués estat afectada prèviament per la remodelació del carrer de l'Argenteria i dels serveis subterranis, a principi dels anys 90. Per tant, serà necessari esperar posteriors intervencions a la zona per a poder respondre els interrogants actualment

⁵² Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Fotos núm. 23 i 24.

⁵³ Vegeu, als Annexes: "Documentació fotogràfica" Fotos núm. 9 i 10.

existents al voltant del poblament i de l'urbanisme de la zona al llarg de la història.

En qualsevol cas, però, cal no descartar la possibilitat que hi hagi restes arqueològiques a la zona intervinguda en un nivell inferior als 3.00-3.10 m. s. n. m. a què s'ha excavat.

8. Bibliografia

- AA. VV. (1982): *Gran geografia comarcal de Catalunya. Volum 8: El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- AA. VV. (1983-1985): *Passat i present de Barcelona (I i II). Materials per a l'estudi del medi urbà*. Universitat de Barcelona. Barcelona.
- AA. VV. (1997): *Els Barris de Barcelona. Volum I: Ciutat Vella. L'Eixample*. Dirigit per Alberch i Fugueras, Ramon. Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- AA. VV. (2001): *La construcció de la gran Barcelona: l'obertura de la Via Laietana 1908-1958*. Museu d'Història de la Ciutat. Barcelona.
- AGUELO, Jordi; HUERTAS, Josefa; i PUIG, Ferran (2003): "El convent de Santa Caterina de Barcelona. L'aportació de l'arqueologia". A: *II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya. Actes*. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval. Sant Cugat del Vallès. Pàg. 78-86.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *BCNPIC: Punt d'informació cartogràfica de Barcelona*. <<http://www.bcn.es/cqi-bin/pt.pl?url=/guia/bcnpicc.html>>
- ARIAS DEL REAL, Laura (2005): *Memòria de la intervenció preventiva efectuada als carrers dels abaixadors; 6-14 i argenteria: 71-78*. Codi 197/03. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- ARTIGUES CONESA, Pere Lluís; i FERNÁNDEZ ESPINOSA, Antoni. (2002): *Memoria de la intervención arqueológica en "L'Antic Mercat del Born" de Barcelona. Fechas de la intervención: noviembre de 2001 – abril de 2002*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- BANKS, Philip (1992): "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300". A: *Història de Barcelona. Volum 2. La formació de la Barcelona medieval*.
-

- Dirigit per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona. Barcelona. Pàg. 25-71.
- CALPENA i MARCOS, Daria. (2004): *Memòria arqueològica conjunta de les intervencions a l'entorn del Passeig del Born (C/ Sombrerers, Fossar de les Moreres i Placeta de Montcada) i Plaça del Fossar de les Moreres. Barri de la Ribera, Ciutat Vella (Barcelona)*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
 - CARANDINI, Andrea (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona.
 - CASAS i BLASI, Joan (2003): *Informe preliminar de la intervenció arqueològica al C/ Princesa, 21 i C/ Boquer, 8-12. Barcelona (Barcelonès)*. 2003. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
 - CIRICI, Alexandre (1985): *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
 - FABRE, Jaume; i HUERTAS CLAVERIA, Josep Maria (1977): *Tots els barris de Barcelona. Volum V: L'Eixample i la Barcelona Vella*. Edicions 62. Barcelona.
 - FÀBREGAS i ESPADALER, Marta. (2004): *Memòria arqueològica: entorn del Passeig del Born (Barri de la Ribera, Districte Ciutat Vella)*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
 - FÀBREGAS i ESPADALER, Marta; i HUERTAS ARROYO, Josefa. [1998 o posterior]: *Memoria arqueològica – Mercat del Born. Barcelona (Barrio de la Ribera – Distrito Ciutat Vella)*. Código – 66/98. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
 - FÀBREGAS i ESPADALER, Marta (2002): *Memòria tècnica del sondeig arqueològic realitzat al nord del solar de Fonollar, 13 (Barcelona)*. Octubre del 1999. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

- FLORENÇA i PUCHOL, Francesc X. (2002): *Memòria del seguiment arqueològic al: "Carrer d'en Boquer, 5". (Barri de la Ribera, Barcelona)*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- GARCIA ESPUCHE, Albert; i GUÀRDIA BASSOLS, Manuel (1986): *Espai i societat a la Barcelona preindustrial*. Edicions de la Magrana. Barcelona.
- GRANADOS, Oriol (1991): "Estructura urbana de la ciutat romana". A: *Història de Barcelona. Volum 1. La ciutat antiga*. Dirigit per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona. Barcelona. Pàg. 139-201.
- GRIÑÓ, Damià (1999): *Memòria de la intervenció arqueològica al Carrer Manresa de Barcelona*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- GUÀRDIA, Manuel; i GARCIA ESPUCHE, Albert (1992): "Consolidació d'una estructura urbana; 1300-1516". A: *Història de Barcelona. Volum 3: La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*. Dirigit per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona. Barcelona. Pàg. 35-72.
- HARRIS, Edward C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Crítica. Barcelona.
- HUERTAS ARROYO, Josefa; i MORER DE LLORENS, Jordi (1999): *Memòria de la intervenció arqueològica al mercat de Santa Caterina (Barcelona, Barcelonès). Desembre 1997 / Març 1998*. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.
- HUERTAS, Josefa; i RODRÍGUEZ, Marta. (2000): "Muralla medieval de Barcelona: Darreres intervencions arqueològiques". A: *1r Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya. Actes*. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval. Igualada. Pàg. 16-23.
- HURTADO, Víctor; MESTRE, Jesús; i MISERACHS, Toni (1995): *Atlas d'història de Catalunya*. Edicions 62. Barcelona.

- MARSINACH TIRVIÓ, Montserrat (1989): "Urbanisme i societat a Barcelona a mitjan segle XIV: la plaça del Blat". A: *Història urbana del Pla de Barcelona. Volum I. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona celebrat a l'Institut Municipal d'Història els dies 6 i 7 de desembre de 1985*. Institut Municipal d'història. Ajuntament de Barcelona. Barcelona. Pàg. 119-131.
- PIERA i SANCERNI, Joan [1998 o posterior]: *Memòria tècnica de la intervenció arqueològica al Carrer Fonollar, 13 (Barcelona), Codi 81/98*. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.
- SANTANACH I SUÑOL, Laia (2006): *Memòria De La Intervenció Arqueològica Preventiva Efectuada Al Carrer De La Princesa, Núm. 25-27, I Al Carrer De Montcada, Núm. 6*. Codi 121/05. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.
- SANZ PARERA, Miquel (1988): *El Pla de Barcelona. Constitució i característiques físiques*. Amelia Romero, editora. Sant Cugat del Vallès.
- VILA i CARABASA, Josep Maria. [1998 o posterior]: *Memòria de la intervenció arqueològica al C/ Montcada, núms. 21-23 Codi15/98. Barcelona, Barcelonès. 14 de maig a 3 de juliol de 1998. 3 d'agost a 3 d'octubre de 1998*. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya. Inèdita.

Repertori estratigràfic

Fitxa d'unitat estratigràfica				U. E. : 101.
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Paviment actualment en ús al carrer de l' Argenteria núm. 41			
DESCRIPCIÓ :	Lloses de pedra de 62x 30x8 cm. i 50x 30x8 cm. de Es va documentar aproximadament a 4.84 m. s. n. m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a	102.	És cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica				U. E. : 102.
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Preparació del paviment actualment en ús al carrer de l' Argenteria núm. 41			
DESCRIPCIÓ :	Capa de morter de ciment d'uns 4 cm. de potència. Es va documentar aproximadament a 4.76 m. s. n. m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a	103.	És cobert per	101.
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 103.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHCB: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Preparació del paviment actualment en ús al carrer de l' Argenteria núm. 41			
DESCRIPCIÓ :	Formigó de ciment d'uns 23 cm. de potència Es va documentar aproximadament a 4.72 m. s. n. m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a	104.	És cobert per	102.
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 104.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHCB: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Nivell de rebliment de rases de servei recents.			
DESCRIPCIÓ :	Sauló de color ataronjat, barrejat amb fragments de totxos, morter contemporanis. Cobria serveis contemporanis es documentà a 4.49 m. s. n. m., aproximadament.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a	105	És cobert per	103
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 105.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHCB: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Estructura-Embortal			
DESCRIPCIÓ :	<p>Antic embortal en desús, amb les parets fetes de totxos, lligats amb ciment i amb la seves cares interiors arrebossades. Les mesures interiors que hem recollit són 0.70 x 0.92 cm de base, amb unes parets de 0.12 cm. gruix.</p> <p>Va aparèixer amb una cota superior de 4.14 m.s.n.m. aproximadament. I la base a 3.44 m.s.n.m. Les seves parets s'han anat desmuntant a mida que s'anava baixant la rasa.</p> <p>La construcció de la rasa ha comportat l'afectació total d'aquesta secció, per poder efectuar el clavegueró.</p>			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a	106	Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 106.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHCB: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Arrebossat			
DESCRIPCIÓ :	<p>Arrebossat de ciment de les parets interiors de l' embortal en desús UE.105, amb un gruix d'un 0.03 cm.</p> <p>Va aparèixer aproximadament a 3.47 m.s.n.m.</p> <p>La construcció de la rasa ha comportat l'afectació total, d'aquesta secció, per poder efectuar el clavegueró.</p>			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a	105	És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 107.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	Clavegueram secundari al clavegueram central del carrer de l' Argenteria. Va aparèixer aproximadament a 4.10 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a	105	Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 108.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Nivell de rebliment			
DESCRIPCIÓ :	Sauló i sorres de color marró fosc molt humides. Es documentà a 3.40 m. s. n. m. L'estrat s'estenia més enllà de la cota màxima de profunditat de la rasa (es documentà a 3.14 m. s. n. m., aproximadament).			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104, 105
	Talla a		Tallat per	107
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica		U. E. : 109.		
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Moderna -Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Estructura-mur			
DESCRIPCIÓ :	<p>Es un mur fet de pedres de mig tamany, de formes planes, Tot aixó lligat amb morter i amb nivells de quitrà. Va aparèixer amb una cota superior de 4.14 m.s.n.m. aproximadament.</p> <p>Les mesures que hem recollit són 0.88 metres d'ampla, per 0'35cm. d'alt.</p> <p>Aquesta estructura ja havia estat afectada parcialment anteriorment (com ho demostra la capa superior de quitrà, que recobreix el primer nivell de pedres), per canalitzacions recents, concretament pels serveis d'aigua, llum i gas.</p> <p>La construcció del clavegueró no ha comportat la seva afectació,</p>			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a	105	Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica		U. E. : 110.		
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Estructura-Clavegueró			
DESCRIPCIÓ :	<p>Clavegueró en desús, fet de maons massissos i amb solera, de 0.30 cm de llarg per 0.15 d'ampla, que aniria connectat a l'embornal UE.105., corresponent a la finca del carrer de l'Argenteria nº 41.</p> <p>Aquesta estructura ja havia estat afectada anteriorment per canalitzacions recents, concretament pels serveis d'aigua, llum i gas.</p> <p>Va aparèixer amb una cota superior de 4.12 m.s.n.m. aproximadament.</p> <p>La construcció del clavegueró no ha comportat la seva afectació,</p>			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a	111	Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'unitat estratigràfica			U. E. : 111.	
Sector: Rasa 100.		Codi MHC B: 068/09	Cronologia: Contemporània.	
DEFINICIÓ :	Estructura-Clavegueró			
DESCRIPCIÓ :	<p>Clavegueró en ús, fet de maons massissos i amb solera, de 0.30 cm de llarg per 0.15 d'ampla, corresponent a la finca del carrer de l'Argenteria nº 43, per on sortia aigua, sense està connectat a la xarxa principal de clavegueram.</p> <p>Aquesta estructura ja havia estat afectada anteriorment per canalitzacions recents, concretament pels serveis d'aigua, llum i gas.</p> <p>Va aparèixer amb una cota superior de 4.12 m.s.n.m. aproximadament.</p> <p>La construcció del clavegueró ha comportat la seva afectació, ja que s'ha efectuar una desviació amb tub de plàstic fins el clavegueram central del carrer de l'Argenteria.</p>			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		És reblert per	
	Cobreix a		És cobert per	104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	110
	S'entrega a		Se li entrega	

Documentació fotogràfica

Fotografia núm. 1.

Vista general de la zona intervinguda, mirant l'oest, direcció Via Laietana

Fotografia núm. 2.

Vista general de la zona intervinguda, mirant al nord.

Fotografia núm. 3.

Obrer treballant amb el martell compressor a la rasa 100.

Fotografia núm. 4.

Obrer treballant amb el martell compressor a la rasa 100. Aparició de l'UE.102, UE.103.

Fotografia núm. 5.

Rasa 100. Aparició de l'UE.102, UE.103 i restes de "mallazo".

Fotografia núm. 6.

Rasa 100. Aparició de l'UE.104.

Fotografia núm. 7.

Rasa 100. UE.104 i aparició de l'UE.105.

Fotografia núm. 8.

Rasa 100. UE.104 i aparició de l'UE.107.

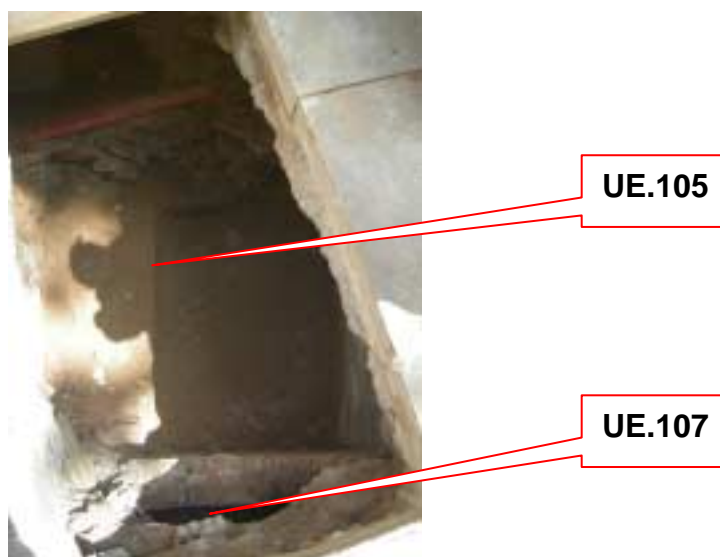
Fotografia núm. 9.

Rasa 100. UE.104 i aparició dels diferents serveis .

Fotografia núm. 10.

Rasa 100. UE.104 i aparició dels diferents serveis.

Fotografia núm. 11.

Rasa 100. Reompliment UE.104. Aparició de l'UE.105 i UE.107.

Fotografia núm. 12.

Rasa 100. Aparició de l'UE105 i UE107 i serveis.

Fotografia núm. 13.

Rasa 100. Aparició de l'UE.108

Fotografia núm. 14.

Rasa 100. Aparició de l'UE.108 i la paret de la UE.107

Fotografia núm. 15.

Rasa 100. Aparició de l'UE.109, tubs serveis i la capa de quitrà.

Fotografia núm. 16.

Rasa 100. Aparició de l'UE.109, tubs serveis.

Fotografia núm. 17.

Rasa 100. Aparició de l'UE.110 i UE.111, i serveis.

Fotografia núm. 18.

Rasa 100. UE.111 i la seva desviació provisional, i serveis.

Fotografia núm. 19.

Rasa 100. UE.111 i la seva desviació provisional a la UE.107, i serveis.

Tub clavoguero

Fotografia núm. 20.

Rasa 100. UE.111 i la seva desviació provisional. Al fons instal·lació del tub del clavoguero.

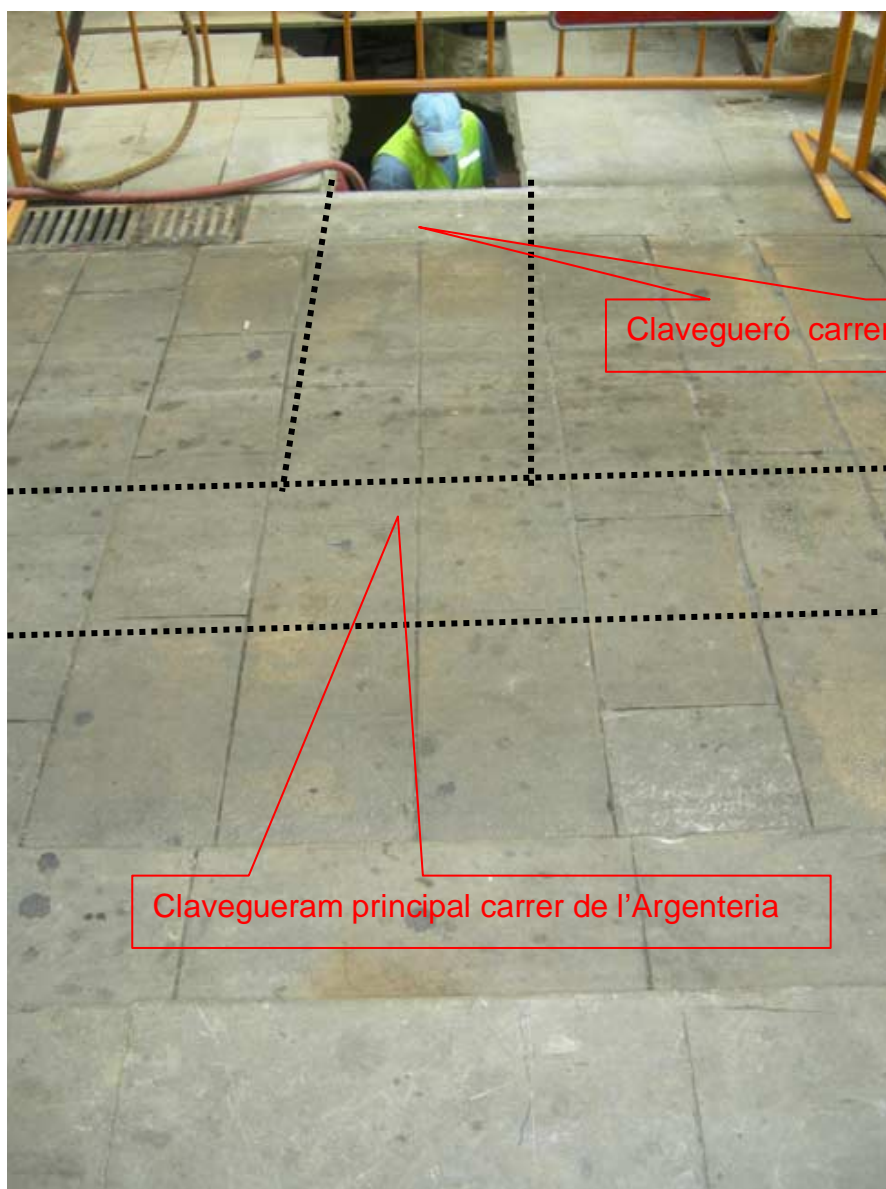
Fotografia núm. 21.

Obrer treballant amb el martell compressor fent la mina de la rasa 100, sota el carrer de l'Argenteria.

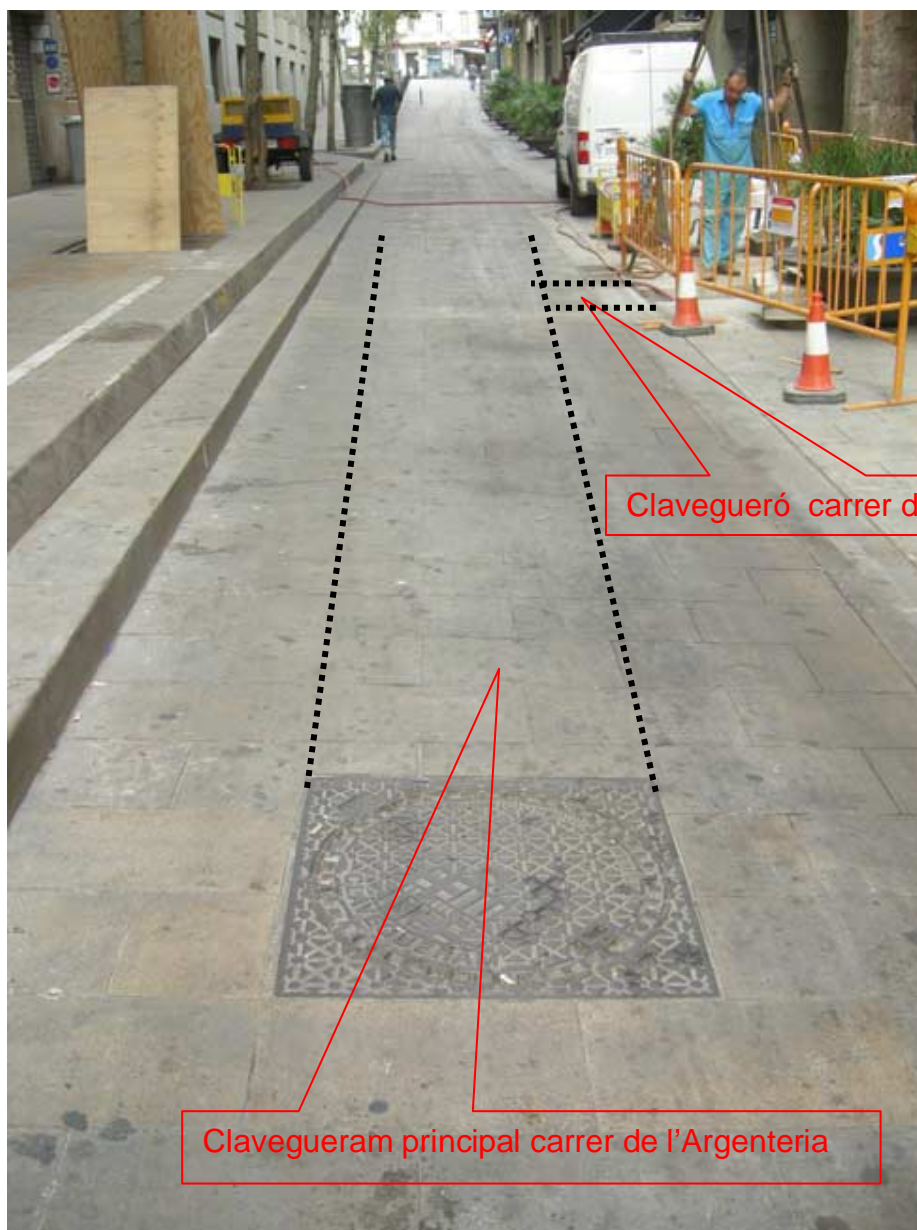
Fotografia núm. 22.

Rasa 100, UE.108 i mina sota el carrer de l'Argenteria.

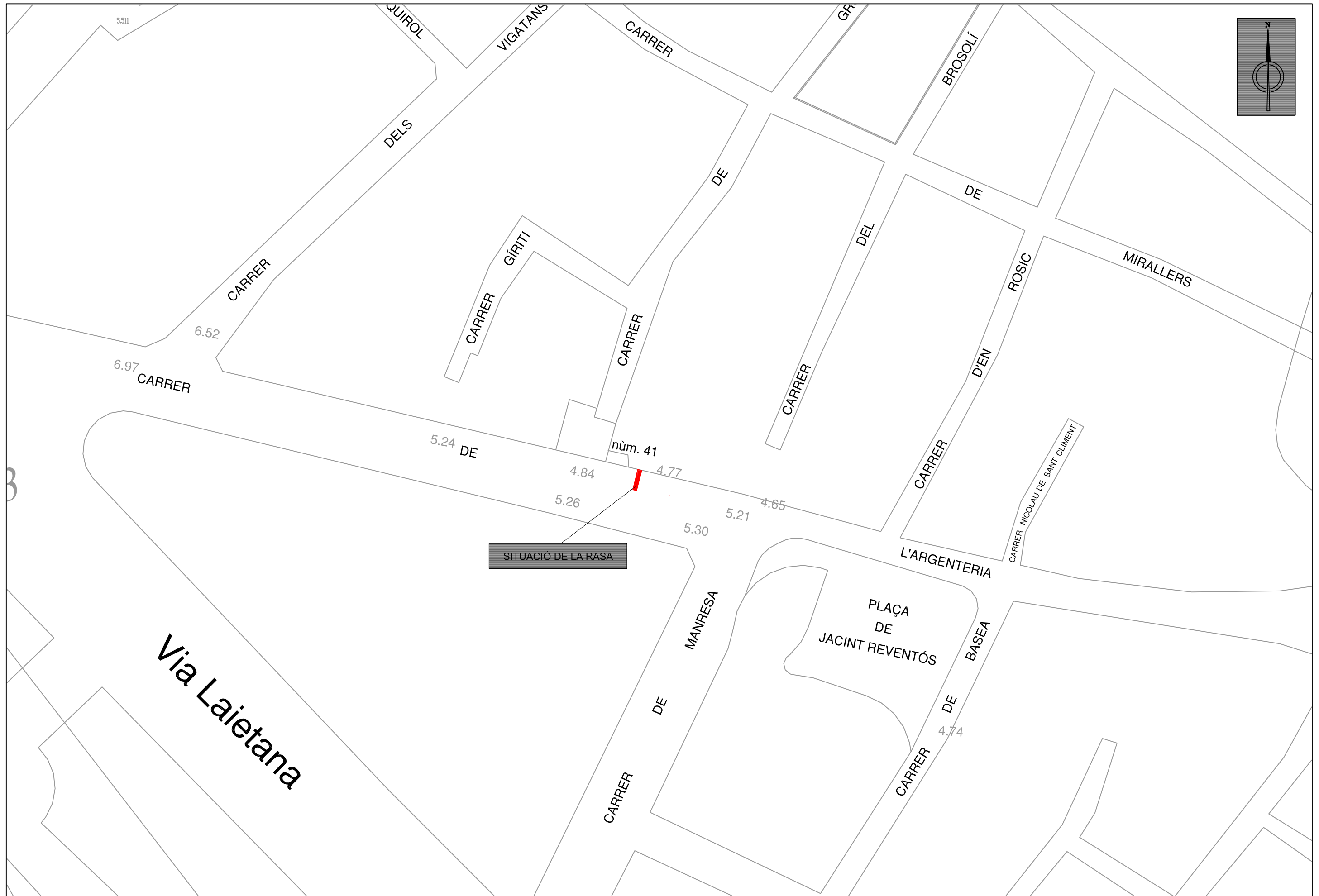
Fotografia núm. 23.

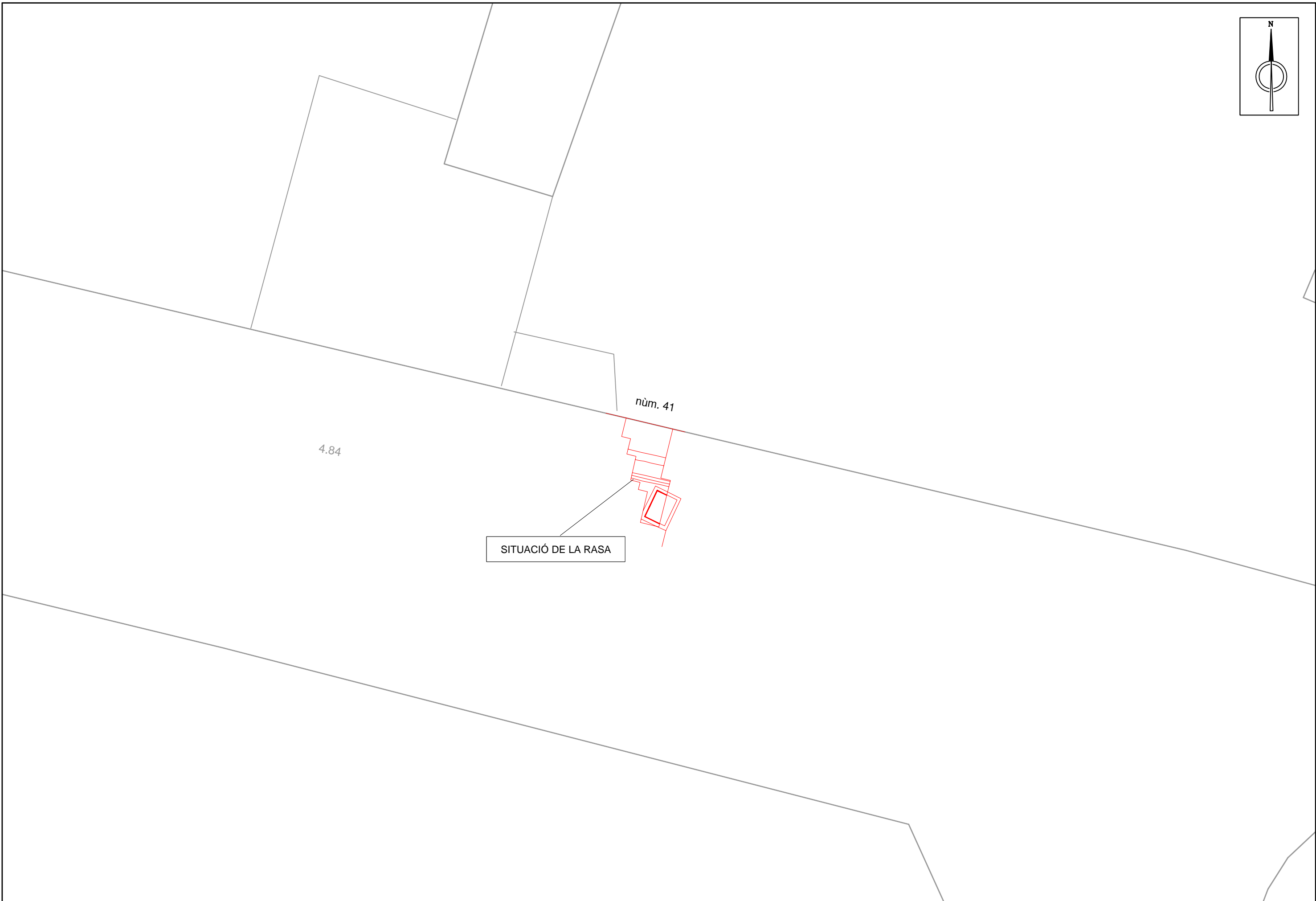
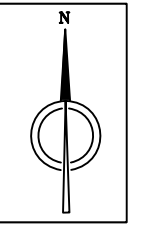
Rasa 100, sota el carrer de l'Argenteria. Vista general de la zona intervinguda, mirant al nord-oest.

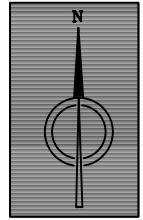

Fotografia núm. 24.

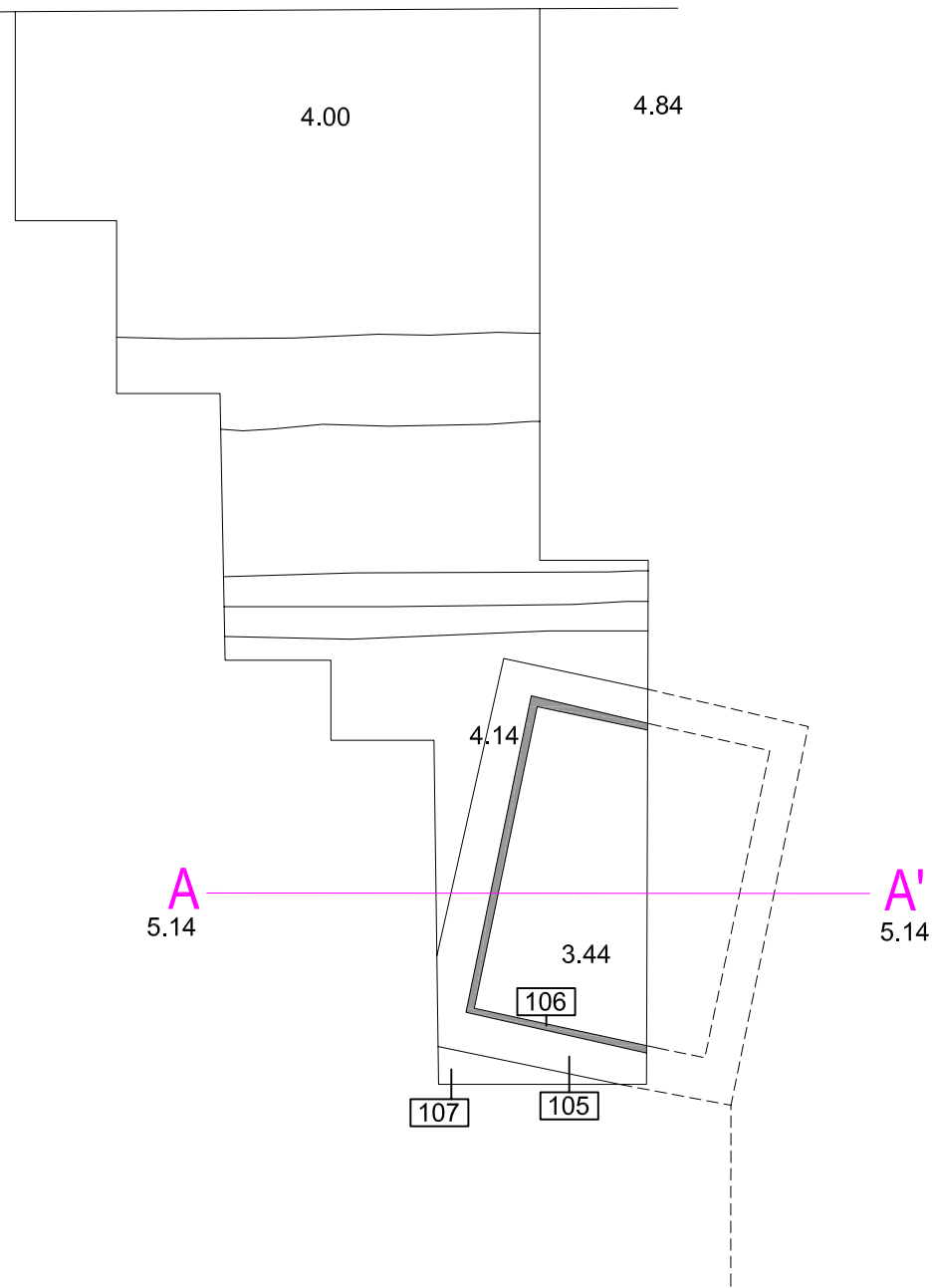
Vista general de la zona intervinguda, mirant al nord-oest.

Nùm.41

Secció A-A'

